

Boom juridisch
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
E info@bju.nl
I www.boomjuridisch.nl

EstateTip

Review

Afl. 2017-26

5 juli 2017

Echtscheiding op gemeenschappelijk verzoek? Denk vooraf aan het pensioenverweer!

Echtscheiding tussen niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten wordt uitgesproken op verzoek van een van hen, dan wel op hun gemeenschappelijk verzoek, artikel 1:150 BW. Voor welk van beide routes men in een concreet geval kiest, is uiteraard afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Een van de aspecten waar men bij die keuze rekening mee moet houden, is het pensioenverweer van artikel 1:153 lid 1 BW:

‘Indien als gevolg van de verzochte echtscheiding een bestaand vooruitzicht op uitkeringen aan de andere echtgenoot na vooroverlijden van de echtgenoot *die het verzoek heeft gedaan* zou teloorgaan of in ernstige mate zou verminderen, en de andere echtgenoot deswege tegen dat verzoek verweer voert, kan deze *niet worden toegewezen* voordat daaromtrent een voorziening is getroffen die, gelet op de omstandigheden van het geval, ten opzichte van beide echtgenoten billijk is te achten. De rechter kan daartoe een termijn stellen.’ (curs. FH)

Het pensioenverweer biedt de mogelijkheid om de *echtscheiding ‘tegen te houden’* als een tijdens het huwelijk bestaand vooruitzicht voor echtgenoot A op een uitkering na *overlijden* van echtgenoot B als gevolg van de scheiding voor echtgenoot A verloren zou gaan. Een aansprekend voorbeeld van een dergelijk bij scheiding verloren gaand vooruitzicht is het op risicobasis gefinancierde partnerpensioen. Immers, als de pensioendeelnemende echtgenoot B tijdens het huwelijk overlijdt, keert het pensioenfonds partnerpensioen uit aan echtgenoot A. Bij het overlijden van B na scheiding is dit – voor A – veranderd. Want het ontbreken van een premiewaarde bij een op *risicobasis gefinancierd* partnerpensioen betekent, zoals bekend (zie *EstateTip Review* 2007-41, 2010-28, 2010-32, 2011-32 en 2017-22), dat er na scheiding weliswaar recht is op bijzonder partnerpensioen, maar dat de omvang/waarde daarvan voor A nihil is. Er is dus een vooruitzicht op een (*overlijdens*)uitkering dat ‘tijdens de rit’ wel bestaat, maar niet meer na scheiding. In zo’n situatie kan A het pensioenverweer in stelling brengen.

Nu is een van de eigenaardigheden van artikel 1:153 lid 1 BW dat het verweer alleen gevoerd kan worden als de *andere echtgenoot*, en in ons voorbeeld wil dat zeggen de pensioendeelnemer B, de echtscheiding *verzoekt*. Als echtgenoot A (zelf) de scheiding verzoekt, kan deze het pensioenverweer niet in stelling brengen.

Illustratief voor de potentiële impact van een en ander is een recent arrest van de Hoge Raad (7 april 2017, ECLI:NL:HR:2017:636). In deze casus verzocht de man in eerste instantie de scheiding en heeft de vrouw vervolgens op haar beurt bij de rechtbank ook een verzoekschrift tot echtscheiding ingediend. De rechtbank spreekt de echtscheiding uit. De vrouw gaat in hoger beroep, voert aan dat zij abusievelijk heeft nagelaten het pensioenverweer te voeren en wil daar alsnog een beroep op doen. Het hof bekrachtigt de echtscheidingsbeschikking van de rechtbank en in cassatie wordt de kwestie aan de Hoge Raad voorgelegd.

Een eerste interessante overweging van de Hoge Raad betreft het ‘doel’ van hoger beroep in het algemeen:

‘3.3.3 Volgens vaste rechtspraak strekt het hoger beroep mede ertoe de appellerende partij de gelegenheid te bieden tot het verbeteren en aanvullen van hetgeen zij bij de procesvoering in eerste aanleg heeft gedaan of nagelaten. Het rechtsmiddel van hoger beroep is echter niet gegeven om aan een partij wier verzoek tot echtscheiding door de eerste rechter is toegewezen, gelegenheid te geven die beschikking ongedaan te maken omdat zij bij nader inzien de voorkeur eraan geeft van het verzoek af te zien (HR 4 juni 1999, ECLI:NL:HR:1999:BL8473, NJ 1999/535) [...]’

Daarna komt het voor het eerst in hoger beroep (willen) voeren van het pensioenverweer aan bod:

‘[...] Het pensioenverweer van art. 1:153 lid 1 BW kan weliswaar voor het eerst in hoger beroep worden gevoerd door de oorspronkelijke verweerder (vgl. HR 11 april 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF3448, NJ 2003/456), maar die regel geldt *niet wanneer de oorspronkelijke verweerder ook zelf in eerste aanleg de echtscheiding heeft verzocht*, zoals hier naar de vaststelling van het hof het geval is.

Het pensioenverweer van art. 1:153 lid 1 BW staat immers niet ten dienste van een echtgenoot die zelf echtscheiding verzoekt. Die echtgenoot kan wel met een beroep op art. 1:157 lid 2 BW verzoeken om bij de vaststelling van de alimentatieverplichting van de andere echtgenoot rekening te houden met de behoefte aan een nabestaandenpensioen.’ (curs. FH)

Duidelijke taal: als men zelf de scheiding verzoekt, kan het pensioenverweer (ook in hoger beroep) niet worden gevoerd en resteert de route van het alimentatierecht, artikel 1:157 lid 2 BW.

In dit kader is het goed om te weten dat onder het zelf verzoeken van de echtscheiding ook een gemeenschappelijk verzoek wordt begrepen. En hoewel de opvatting van de Hoge Raad de heersende leer weergeeft, wordt in de literatuur incidenteel ook wel anders betoogd. De Nijmeegse hoogleraar pensioenrecht Heemskerk meldt (*Pensioenrecht* 2015, p. 361):

‘De tekst van *de wet sluit niet uit* dat een van de echtgenoten na een gezamenlijk verzoek het pensioenverweer inroept, al oogt dat merkwaardig.’ (curs. FH)

Wat men van dit laatste ook moge vinden, uit het voorgaande blijkt dat het een ‘slok op een borrel’ kan schelen of een echtscheiding al dan niet gemeenschappelijk wordt verzocht. Het is dan ook verstandig om in voorkomende gevallen oog te hebben voor het ‘eigenaardige’ karakter van het pensioenverweer.

In verband met de vakantieperiode zal de eerstvolgende EstateTip Review verschijnen op woensdag 6 september, tenzij wij het gelet op de actualiteit niet kunnen laten.

De redactie van EstateTip Review wenst u een prettige vakantie.

Tot na de vakantie!

Boomjuridisch

www.scholsburgerhartschols.nl www.boomjuridisch.nl

© 2017 Boom juridisch | ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip Review* aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.